

Architektura „Domov nebo vyhnanství“

Pojem architektura?

Pojem architektura je obecným synonymem pro stavitelství. Problematika architektury zahrnuje jak pohled na urbanismus (případně zasazení do okolní krajiny), tak návrhy jednotlivých objektů, jejich vnitřní i vnější provozy a dispozice, návrhy interiérů, fasád i prostorů okolního parteru.

Vliv architektury?

Tvorbou architektury lidstvo už po tisíciletí vytváří nový specifický prostor, který musí splňovat určitá pravidla, aby byl pro člověka nejen prostorem fungujícím, ale i příjemným a přirozeným. Po tisíce let jsme žili v prostoru nedotčené přírody. Vytvářením architektury docházelo k obrovské změně prostředí, ve kterém se pohybujeme. Nicméně lidské vnímání je naprogramované určitým způsobem, díky našemu předchozímu vývoji a pobytu v lůně přírody. Proto jsou výše zmíněná pravidla prostředí, ve kterém se pohybujeme, tolik významná. A právě v tomto ohledu jsou napáchány nedozírné škody, které si lidé neuvědomují, protože se jedná o příliš širokou a složitou kombinaci vjemů a člověk nemá dostatečný odstup a potřebný čas, aby si je uvědomoval. To však neznamená, že je nepociťuje. Věta o tom, že prostředí ve kterém se člověk pohybuje má zásadní vliv na psychiku, není žádnou novinkou. Velkým šarlatánem v této problematice je vlastnost, která nám v minulosti velmi dobře posloužila. V tomto případě nám však zřejmě slouží medvědí službu. Tou vlastností je zvyk.

Principy vnímání prostoru?

Představme si les - prostor, ve kterém žili naši předkové. Je v něm řád. Všechny stromy rostou směrem vzhůru, mají kůru, listy, všechny stromy jsou hnědé a zelené. Zároveň je v něm i chaos. Každý strom je jinak zakřivený. Každý list je jinak natočený a odráží jinak slunce. Do hnědé a zelené je přimíchána celá škála dalších barev vlivem světla a stínu. Tento princip člověku vyhovuje, v takovém prostoru se cítí dobře.

Proto nás deprimují satelitní městečka, kde jsou např. pozemky kobercově rozparcelované a všechny domy stejné nebo sídliště, kde jsou naprosto stejné objekty umístěné chaoticky (např. sídliště Řepy v Praze). Lidskému vnímání nejvíce vyhovuje, když je ve všem smíchán řád a logika se špetkou chaosu. Architekt či urbanista je v tomto případě alchymistou, který musí vymyslet, jakým způsobem tuto směs namíchat a zároveň zajistit fungování a zasazení do celkového prostoru. A tak se stává, že dokonalého řešení dosáhnout nelze. Při tvorbě architektury se tedy jedná o velice složitou kombinatoriku prvků, na které architekt odpovídá a mnohdy nelze dosáhnout dokonalého řešení. Povinností architekta ale je, co nejrefinovaněji využít možnosti, které mu lokalita poskytuje. Dalším velkým faktorem, který na nás působí jsou poměry a měřítko. Člověk by se (samozřejmě pokud by měl na vybranou) nikdy nezabydlel na rozlehlé pláni bez porostu ani v úzké soutěsce. Na příliš velkých nečlenitých prostranstvích se člověk cítí ztracený, bezvýznamný. Mezi vysokými budovami umístěnými příliš blízko sebe se zase cítíme stísněně.

Existuje spousta dalších principů a fenoménů, se kterými lze v prostoru pracovat a tím uspokojovat přirozené lidské vnímání. Např. zeleň, vodní hladina, přírodou i člověkem vytvořené dominanty,...

Není možná na místě uvažovat o tom, jak nám špatně vyřešená architektura a urbanismus přímo škodí, ale spíše se zamyslet nad tím, o co nás tím připravuje. Jak již bylo řečeno, zvyk má velkou moc. Člověk narozený na šedivé příměstské periferii si negativní působení prostředí na něj většinou neuvědomuje, je na toto prostředí zvyklý. Protože si neuvědomuje, o co přichází. Nejde o to, že by to nevěděl. Jde o to, že nic jiného za svůj život neokusil.

Město versus venkov?

Jeden z hlavních fenoménů z hlediska lidského vnímání, který odlišuje charakter venkovského a městského prostoru je možná překvapivý. Je to počasí.

Venkovský prostor a architektura se musejí počasí přizpůsobovat, zatímco čím dál větší města se jej snaží ignorovat. Například pasáže nebo velké obchodní domy s množstvím obchodů, kaváren a dalších služeb, jakoby vytvářely maličká městečka uvnitř budov. Stolky kaváren, vystrčené do prostoru chodeb pasáží, imitují původní venkovní posezení na teráskách nebo ulicích. Myšlenka na to, že se každý den mohou obléci podle nálady, jelikož s počasím v budoucnu, pokud budu chtít, vůbec nepřijdu do styku, je příjemná. Dojem ročních období ve městech také zastírá daleko menší procento zeleně než na venkově. Přírodní barvy jsou díky prachu zastřenější a vůně méně znatelné.

Na venkově je ignorovat počasí nemožné. Architektura musí být připravena odolávat sněhovým závějím, prostor kolem sebe si musí každý udržovat sám. Člověk zde ale není vytržen z ročního koloběhu, což je pro člověka přirozenější. Má například daleko větší možnost intenzivněji vnímat jaro, jako zdroj přirozené energie.

Na každého člověka působí prostor ve kterém se pohybuje, ale každý člověk je jinak citlivý, jinak přizpůsobivý a má jiné priority. Principy našeho vnímání okolí máme ale všichni stejné. Všichni naši předci kdysi sedávali v kruhu u ohně a dívali se do něj. A proto je i nám při pohledu do hořícího krbu dobře.

